

درفول، شهر ما

غلام اسماعیلی نی (لوسی)

سرشناسه: اسماعیلی نیا، غلام، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور: دزفول، شهر ما/غلام اسماعیلی نیا (لیوسی)
مشخصات نشر: دزفول: اهورا قلم، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۱۹۵ ص: مصور (رنگی)، جدول
شابک: ۶-۲۳-۷۱۲۵-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دزفول
ه بندی کنگره: ۵۱۳۹۳ الف ۶/ز ۲۰۸۷ DSR
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۵۳۳۲
ماره ثبت کتاب ملی: ۳۵۳۰۱۲۳

دزفول، شهر ما
نویسنده: غلام اسماعیلی نیا (لیوسی)
انتشارات: اهورا
قطع: وزیری
نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۳
چاپ: گنجینه نگار طاها
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

BN: 978-600-7125-23-6

شابک: ۶-۲۳-۷۱۲۵-۶۰۰-۹۷۸

ahooraghaleam@yahoo.com

پست الکترونیک ناشر:

www.ahooraghaleam.ir

آدرس سایت:

آدرس: دزفول، خیابان اکباتان، بین خ میرداماد و خ قاضی، کوچه بنفشه، پلاک ۱۹۴

شماره تماس: ۰۹۱۶۶۴۱۵۸۹۴ - ۰۶۴۱۲۲۴۹۱۲۴

فهرست مطالب

۱	 سخنی با خوانندگان
۲	 مقدمه
۴	 سلاطین دزفول [شعر فارسی]
۵	 شعرا دزفول [شعر فارسی]
۷	 تعریف از دزفول [شعر فارسی]
۸	 فصل اول = ساختار دزفول
۸	 الف = سیری در سرزمین دزفول
۸	 ۱- شهر سوزیانا
۹	 ۲- شهر انزان (آنشان)
۹	 ۳- شهر سیماش (سیمش)
۹	 ۴- شهر یارسوما (یارسوماش)
۱۰	 ۵- شهر آوان
۱۰	 ب = پیدایش سرزمین دزفول
۱۱	 پ = وسعت و گسترده‌گی سرزمین دزفول
۱۱	 ۱- دزفول در چند دهه گذشته (دوران قدیم)
۱۲	 ۲- دزفول کنونی (دوران جدید)
۱۳	 ت = شرح مختصری از شوش دانیال
۱۶	 ج = شرح مختصری از اندیمشک
۱۸	 د = جدول برخی از آبادی های مهم توابع دزفول در سال ۱۳۴۵
۲۰	 س = تسمیه دزفول
۲۰	 ص = زبان مردم دزفول
۲۱	 ط = چند گویش محلی دزفولی
۲۳	 ق = اخلاق و مرام مردم دزفول
۲۴	 ل = برخی از اعتقادات کهن مردم دزفول

۲۶	ن = آب و هوای دزفول
۲۸	فصل دوم = محیط طبیعی سرزمین دزفول
۲۸	۱- قسمت جنوبی
۲۸	۲- قسمت شمالی
۲۹	الف = منابع و معادن طبیعی دزفول
۲۹	۱- نفت
۲۹	۲- شن و ماسه
۳۰	۳- سنگ گچ
۳۰	۴- چوب
۳۰	۵- خاک
۳۱	ب = پوشش گیاهی دزفول
۳۱	پ = پوشش جنگلی دزفول
۳۲	ت = زراعت و کشاورزی دزفول
۳۲	ج = صنایع دستی دزفول
۳۳	د = سوغات دزفول
۳۵	س = ضرب المثل‌های منطقه دزفول
۴۰	ص = رسم و رسوم ازدواج در دزفول
۴۳	ط = مراسم خاکسپاری در دزفول
۴۶	فصل سوم = آبهای دزفول
۴۶	الف = رودخانه های منطقه خوزستان
۴۷	۱- رودخانه دز
۴۸	۲- حوضچه (دریاچه) سد دز
۴۹	ب = آبهای فصلی (گیلال)
۴۹	پ = آبهای چاه یا قنات
۵۰	ت = چشمه ها
۵۱	فصل چهارم = آثار و بناهای تاریخی و قدیمی دزفول و حومه
۵۱	الف = جغامیش

- ۵۲ ب = پل قدیم (اول) دزفول
- ۵۳ پ = سر پل دسویل (شعر محلی)
- ۵۴ ت = اسماء پل باستانی دزفول (پل قدیم)
- ۵۴ ج = آسیابهای قدیمی
- ۵۵ د = حمام گرناسیان (موزه مردم شناسی)
- ۵۶ س = خانه تاریخی تیزنو
- ۵۷ ص = بافت قدیم شهر دزفول
- ۵۸ ط = مسجد جامع
- ۵۹ ق = بقعه شاه رکن الدین
- ۶۰ ل = دهستان تاریخی میوس
- ۶۱ م = محله قبه (بقعه گنگرود یا دژ فراموشی)
- ۶۲ ن = سایر آثار و بناهای تاریخی قدیمی دزفول
- ۶۳ فصل پنجم = بقعه های تاریخی، سیاحتی، زیارتی دزفول و حومه
- ۶۳ ۱- امام زاده ها
- ۶۴ ۲- پیرها
- ۶۴ ۳- قدمگاه ها
- ۶۴ الف = اصحاب کهف (کوه هفت تنان)
- ۶۵ ب = زیارتگاه امیر المومنین
- ۶۵ پ = امام زاده احمد فداله
- ۶۶ ت = زیارتگاه حضرت ابوالفضل (قدمگاه عباس و امیر حاضر)
- ۶۶ ج = بقعه محمد بن جعفر طیار
- ۶۷ د = بقعه مقوم
- ۶۷ س = بقعه پیر اساق
- ۶۷ ص = بارگاه شاه ابوالقاسم
- ۶۸ ض = یعقوب لیث صفاری
- ۶۹ ط = بقعه محمد بن موسی الکاظم (سبز قبا)
- ۷۰ ع = بقعه رودبند

۷۳	ق = بقعه سید ولی الدین گوشه
۷۳	گ = آرامگاه بابا حزقیل (ع)
۷۴	ل = بقعه پیر اکبر زرین کلاه
۷۴	م = سایر بقعه ها و اماکن مذهبی، زیارتی، دزفول و حومه
۷۸	ن = دزفول شهر مساجد
۷۹	ی = لیست برخی از مساجد شهر دزفول
۸۴	ه = حرم در دزفول
۸۷	۱- اسامی برخی از هیئت های عزادار محله های جنوب شهر
۹۰	۲- اسامی برخی از هیئت های عزادار محله های شمال شهر
۹۳	فصل ششم = مباحث تفصیلی - سرگرمی - دیدنی - گردشگری دزفول و حومه
۹۳	۱- پارکها
۹۳	الف = پارک و شهریان
۹۴	ب = پارک ساحلی دُووه
۹۴	پ = پارک ساحلی رعنا
۹۴	ت = پارک ساحلی ولی عصر
۹۴	ج = پارک ساحلی دز (علی کله)
۹۵	د = پارک ساحلی دولت
۹۵	س = پارک جنگلی لاله
۹۵	ص = پارک جنگلی ۳۰ هکتاری
۹۵	ط = پارک جنگلی ۲۰ هکتاری تپه چشمه
۹۶	ق = سایر پارکهای کوچک در سطح شهر
۹۸	۲- مناطق دیدنی و گردشگری شمال دزفول
۹۸	الف = منطقه دیدنی و گردشگری شهیون
۹۹	ب = منطقه دیدنی و گردشگری سردشت
۱۰۰	پ = منطقه دیدنی و گردشگری لیوس
۱۰۱	ت = سایر مناطق دیدنی و گردشگری دزفول و حومه
۱۰۲	فصل هفتم = موقعیت رزمی - دفاعی دزفول

- الف = پایگاه چهارم شکاری وحدتی..... ۱۰۲
- ب = سیستم پدافند هوایی دزفول..... ۱۰۳
- پ = تیپ ۲۹۲ زرهی دزفول..... ۱۰۴
- ت = سپاه پاسداران دزفول..... ۱۰۴
- ج = بسیج مردمی دزفول..... ۱۰۵
- د = سایر نیروها و مراکز رزمی دفاعی دزفول..... ۱۰۶
- سر = دزفول و جنگ ایران و عراق..... ۱۰۶
- ش = ال = دزفول (شعر فارسی)..... ۱۰۹
- ص = روز دزفول (شعر فارسی)..... ۱۱۰
- ض = = طربا جنگ و زبان یک شهروند دزفولی..... ۱۱۱
- ط = جنگ ایران و عراق (شعر فارسی)..... ۱۱۳
- ق = از خوزستان تا دزفول (شعر فارسی)..... ۱۱۴
- ل = عملیات مهم فتح بیت..... ۱۱۶
- م = شهدای دزفول..... ۱۱۶
- ۱- اسامی چندتن از سرداران و فرماندهان شهید دزفول..... ۱۱۷
- ۲- اسامی چند تن از شهدای دزفول..... ۱۱۹
- فصل هشتم = آشنایی با مردم دزفول و مومنه..... ۱۲۱
- الف = روستانشینان (شهرکها)..... ۱۲۱
- ۱- روستاها و شهرکهای شمال و شمال شرقی دزفول..... ۱۲۲
- ۲- روستاها و شهرکهای شرق دزفول..... ۱۲۲
- ۳- روستاها و شهرکهای جنوب و جنوب شرقی دزفول..... ۱۲۲
- ۴- روستاها و شهرکهای غرب و جنوب غرب دزفول..... ۱۲۳
- ۵- مناطق شمال غربی دزفول..... ۱۲۳
- ب = عشایر نشینان..... ۱۲۳
- پ = شهر نشینان..... ۱۲۴
- ۱- محلات قدیم شهر دزفول..... ۱۲۵
- ۲- محلات جدید شهر دزفول..... ۱۲۷

- ج = مکان یابی برخی از مراکز و ادارات و سازمانهای شهر دزفول..... ۱۲۸
- فصل نهم = نسل و نژاد مردم دزفول..... ۱۳۴
- الف = دوره پیش از اسلام..... ۱۳۴
- ب = دوره بعد از اسلام..... ۱۳۶
- ۱- قوم الوار..... ۱۳۶
- ۲- ترکها..... ۱۳۷
- ۳- گرها..... ۱۳۸
- ۴- مایها..... ۱۳۸
- ۵- اعراب..... ۱۳۹
- س = به یابمانهای دزفول..... ۱۳۹
- الف = اسامی برخی از شعاع دزفول..... ۱۴۰
- ۱- سیدمحمد کاشف دزفولی..... ۱۴۰
- ۲- آشفته دزفولی..... ۱۴۱
- ۳- سید حسین ظهیرالاسلام..... ۱۴۱
- ۴- عبدالمجید ناظم..... ۱۴۲
- ۵- سید عبدالله دائی دزفولی..... ۱۴۳
- ۶- حاج سیدمرتضی سنادالاسلام..... ۱۴۳
- ۷- قاسم رأفت..... ۱۴۴
- ۸- فرج اله دزفولی..... ۱۴۴
- ۹- عزیزاله راجی دزفولی..... ۱۴۵
- ۱۰- شیخ عبدالحسین دزفولی..... ۱۴۶
- ۱۱- سید صدرالدین موسی ظهیر الاسلام زاده..... ۱۴۶
- ۱۲- شقایق دزفولی..... ۱۴۷
- ۱۳- ملا محمدتقی ناهیدی دزفولی..... ۱۴۷
- ۱۴- استاد حسن شیبانی..... ۱۴۸
- ۱۵- ابوالقاسم شیشه گر..... ۱۴۸
- ۱۶- سید محمدرضا شفیعی..... ۱۴۹

- ۱۷- خانم حاجیه بی بی ملیحه سادات منزوی..... ۱۴۹
- ۱۸- بی بی فاطمه زهرا امام ۱۵۰
- ب= سخنی با شاعران گمنام و نوپای دزفول..... ۱۵۰
- پ = سایر شعرای (قدیم و معاصر) دزفول..... ۱۵۱
- ت = اسامی برخی از علماء و بزرگان دزفول..... ۱۵۲
- ۱- شیخ مرتضی انصاری دزفولی..... ۱۵۲
- ۲- آیت اله شیخ محمدرضا معزی دزفولی..... ۱۵۳
- ۳- سید عبدالحسین قطب (آبره)..... ۱۵۳
- ۴- حضرت آیت اله قاضی دزفولی..... ۱۵۵
- ۵- آیه الله محمدتقی مصباحی قمی..... ۱۵۶
- ۶- آیت الله محمد کاظم بیگدلی..... ۱۵۶
- ۷- بانو فاطمه بهجت..... ۱۵۷
- ۸- میرزا محمدعلی..... ۱۵۸
- ۹- آیت اله حاج شیخ عباس مخبر دزفولی..... ۱۵۹
- ۱۰- علی مردان خان بختیاری..... ۱۶۰
- ۱۱- عبده محمد للری..... ۱۶۲
- ۱۲- خلیل خان بختیاری..... ۱۶۵
- ۱۳- شیخ اسماعیل قصری..... ۱۶۶
- ۱۴- برخی دیگر از علماء و بزرگان دزفول..... ۱۶۷
- ج= مسئولین دزفول در رده و پستهای کشوری (وزرا و مدعیان)..... ۱۶۸
- ۲- اسامی برخی از شخصیت‌های دزفول در خارج از کشور..... ۱۷۰
- د= ورزش در دزفول..... ۱۷۱
- س = موسیقی و مداحی در دزفول..... ۱۷۳
- فصل دهم = موارد پایانی..... ۱۷۵
- الف = انتظار و خواسته مردم دزفول از مسئولین..... ۱۷۵
- ب = معرفی نویسنده..... ۱۷۷
- پ = گلایه از روزگار (شعر فارسی)..... ۱۷۹

- ت = حقوق کارگر (شعر فارسی) ۱۸۰
- ج = رحلت امام (ره) (شعر فارسی) ۱۸۲
- د = در وصف حضرت علی (ع) (شعر فارسی) ۱۸۳
- س = سخن آخر با خوانندگان ۱۸۵
- ش = تشکرات ۱۸۵
- ط = منابع ۱۸۶

www.ketab.ir

سخنی با خوانندگان

خواننده عزیز همانطوری که مطالب و مندرجات کتاب را ملاحظه و مطالعه می‌فرمائید عشق به دزفول این حقیر را واداشت تا مطالبی را در رابطه با دزفول مناسب به انتشارش درآورم و شهر دزفول فعلی و حومه آن و اماکن دیدنی، زیارتی، ساحلی، طبیعی و برخی از تیره و طوایف مختلف ساکن در این شهر را شناسایی و به نویسندگان ارجمند معرفی نموده تا نسبت به شناخت دزفول فعلی و حومه آن اطلاعات بیشتری را داشته باشند. البته ناگفته نماند که برخی از اساتید و نویسندگان ارجمند دیگری هم قبلاً در رابطه با موقعیت و قدمت تاریخی دزفول کتابهایی را به انتشار درآورده‌اند که بیشتر به مطالب و موضوعات گذشته دزفول پرداخته‌اند. ولی اینجانب سعی کردم که علاوه بر چکیده‌ای از مطالب و موضوعات گذشته دزفول چکیده‌ای هم از مطالب و موضوعات فعلی این شهر را به اطلاع عموم مخصوصاً جوانان دزفول و حومه به نگارش درآورم. زیرا اگر دزفول فعلی مثلاً ۱۳۹۳ را با دزفول گذشته مثلاً ۱۳۲۰ مقایسه کنیم مشاهده می‌شود که از لحاظ رشد جمعیت و عمران و گسترش شهر و روستاها و شهرکهای اطراف و آبادی و آبادانی شهر، جایگاههای تفریحی و سرگرمی و ورزشی، بهداشت و درمان پزشکی، موقعیت نظامی و دفاعی، دروس دانشگاهی و حوزه‌ای و ... از زمین تا آسمان فرق کرده و همچنان به سوی ترقی و گسترش پیش می‌رود. باشد که همه مردم خوب دزفول و حومه در جهت آبادی و پیشرفت هرچه بیشتر این شهر تلاش و کوشش کنند تا دزفولی آباد و آبادتر بسازیم.

مقدمه

بنام که از ما جدا نیست پرستش جز او بر کس روا نیست
(مولف)

شهری که در آن زندگی می‌کنیم دزفول نام دارد و اگر بخواهیم دزفول فعلی را با دزفول چند دهه گذشته مقایسه کنیم مشاهده می‌شود که این شهر بسیار گسترش و ترقی چشم‌گیری داشته است.

در چند دهه گذشته شهر دزفول غیر از چند محله و چند کوچه و خیابان بیش نبود ولی در حال حاضر به مددانه این شهر از دهها محلات بزرگ (کوی) و صدها کوچه و خیابان بزرگ گرفته و چندین برابر گذشته شده است. مردم بومی دزفول هم دیگر در این شهر تنهایی نیستند بلکه اقوام و تیره و طوایف مختلفی از نقاط دور و نزدیک به این شهر مهاجرت کرده و در کنار آنان در یک شهر به نام دزفول زندگی می‌کنند.

در دوران حکومت پهلوی به خاطر اینکه حکومت بی‌نواست مردم در کنار هم اتحاد و برادری داشته باشند با تفرقه انداختن در میان مردم و جمله‌هایی پوچ و بی‌اساس مانند (قصه لر و دزفولی) مردم این شهر را نسبت به یکدیگر بدبین می‌کردند ولی با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی مردم دزفول (لر و دزفولی) با دیدگاه باز و هوشیاری کامل این جمله‌های پوچ و بی‌اساس را کنار گذاشته و با حسن هم‌شهری‌گری و مودت به خوبی و مهربانی در کنار هم زندگی می‌کنند. به گونه‌ای که در هر سازمان، اداره، شرکت، بازار و حتی در بسیاری از مشاغل شخصی به شکل شراکت مشغول به کار هستند. در بین مردم خوب

دزفول لر و دزفولی وصلت‌هایی صورت گرفته که با همدیگر قوم و خویش و فامیل شده‌اند و این قومی و خویشاوندی سبب شده که دست به دست هم داده تا در جهت آبادی و آبادانی شهر خود (دزفول) تلاش و کوشش کنند.

قضیه لر و دزفولی ما را به یاد قضیه حیدری و نعمتی دوره شاه عباس صفوی می‌اندازد که در سراسر ایران این قضیه باعث بروز هرج و مرج و فتنه در آن مردم در شهرها گردید.

مردم شهرهای ایران دو دسته شده بودند. عده‌ای حیدری و عده‌ای نعمتی و هم با هم در حال منازعه و ستیز بودند ولی چه کسی می‌دانست که حیدر کی بود و نعمت کی هست. مرحوم محمدحسن خان صنیع الدوله (اعتماد السلطنه) در این باره می‌نویسد در دوران گذشته بین مریدان شاه نعمت‌اله ولی و مریدان حیدر تونی اختلاف وجود آمد و کار به مخاصمه کشید. سلاطین صفوی از این وضع سوء استفاده کرده این آتش را دامن زدند و در بین مردم دو دستگی انداختند تا با خیال راحت به حکمت خود ادامه دهند. در دزفول هم مانند شهرهای دیگر کشور مانند کریم‌آباد، اردبیل، اصفهان، شوشتر، کاشان، کرمان، بهبهان و ... قضیه حیدری و نعمتی وجود داشت و مردم دو دسته شده بودند که محلات فولادیان، کرناسیان، کتکتان، سرمیدان، سلطان را حیدری (حیدرخانه) و محلات صحراپدر، قلعه، مسجد، چولیان، را نعمتی (نعمتی‌خانه) می‌گفتند که به حمدلله به پاس دهه محرم و یکپارچگی و وحدت مردم این قضیه به تدریج برچیده شد.